

דף לה.

עין משפט א.

או"ח סימן רב סעיף א

א. על כל פירות האילן מברך בתחלה בורא פרי העץ¹, חוץ מן היין שמברך עליו בפה"ג², בין חי בין מבושל בין קונדיטון.

הגה: אם נתערב יין בשכר הולכים אחר הרוב³.

נ. ברכות ל"ה. ועיין בדברי מהרש"ו בשער רוח"ק דף ט' ע"ב וז"ל אמר לי מורי כי עיקר השגת האדם אל רוח"ק תלויה ע"י כוונת האדם וזהירות בכל ברכות הנהנין שעל ידם מתבטל כח אותם הקליפות הנאחזות במאכלים וע"י הברכות הנאמרות עליהם בכוונה מסיר הקלי' ומזכך החומר לקבל קדושה ע"ש, כה"ח אות א'. ויש לכוון קודם הברכה שע"י הברכה מתבטל כח הקלי' הנאחזות בפירות ההם, כה"ח אות ג'.

ו. ויזהר לברך על הפרי היפה והנקי שלא התליע משום "זה אלי ואנוהו". כל פרי שיש לחוש שאינו נקי ואולי התליע יש לפותחו לפני הברכה, אבל באין בו חשש מצוה לברך עליו כשהוא שלם ואין לחוש כשחותכו בין הברכה לאכילה דלא הוי הפסק בזה.

ז. בפרי שיש חשש שהתליע שפותחו טוב לסותמו אח"כ לפני הברכה שיראה שלם, כה"ח אות ד'.

ח. על פרי "הסברס" מברך עליו עץ וצריך להזהר שעברו עליו שני ערלה, כה"ח אות ו'. אם אמר במקום בורא פרי העץ יוצר פרי העץ או במקום פרי האדמה "פרי הארץ" יצא ולא הוי כמשנה ממטבע שטבעו חכמים, שם אות ז'.

ט. אם על פרי העץ או האדמה בירך מזונות יצא וכן על כל דבר אם בירך מזונות יצא חוץ ממים ומלח דלא יצא, כה"ח אות ט'.

י. ואם בירך על היין בפה"ע כתב המ"א בסי' ר"ח ס"ק כ"ב דלא יצא, ובכה"ח אות י"א כתב מכמה אחרונים דיצא ואפי' בירך עליו אדמה ג"כ יצא.

והגם שלענין יין נסך ביין מבושל לא מתנסך מ"מ לענין ברכה אין חילוק בין יין מבושל או חי וכמ"ש מר"ן, מ"א ס"ק ב'.

יין תוסס מברך עליו גפן, כה"ח אות י"ז. ואפי' נותנים שליש דבש ושלש בשמים ושלש יין מברכים עליו גפן שהיין הוא העיקר והדבש והבשמים באים רק להשביחו ולהטעמו, מ"ב אות ו', כה"ח אות י"ח.

ע. דהיין עיקר ומברך על העיקר ופוסט הטפל שהוא השכר שהיין הוא הרוב, ולא דמי למש"כ בסי' ר"ד סעיף ה' ברמ"א שדי אם יש ביין אחד משה חלקים לגבי המים מברכים עליו גפן ששם כיון שאין טעם במים עד אחד כנגד ששה חלקים עדיין הוא בשם יין, אבל בשכר שיש בו טעם וכשמתערב באחר ניכר טעמו של השכר ע"כ הרוב קובע, כה"ח אות כ'.

והמ"א בס"ק ג' כתב דוקא שכר תאנים דאינו מפסיד טעם היין אבל בשכר של מינים אחרים מפסיד טעם היין, וכיון שיש מחלוקת כל שמפסיד טעם היין אין לברך עליו הגפן ויש לפוטרו לכתחלה ביין אחר ואם לאו יברך שהכל, כה"ח אות כ"א.

ז. ועיין בכה"ח אות כ"ג מדוע תיקנו לומר שהכל נהיה בדברו ולא במאמרו, וגם מדוע לא אמרו בורא אלא "נהיה".

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ב.

או"ח סימן רג סעיף א

א. על פירות הארץ מברך בורא פרי האדמה פ.

עין משפט ג.

או"ח סימן קסז סעיף ב

ב. ג. יברך המוציא לחם מן הארץ ז. ויתן ריוח בין לחם ובין מן הארץ.

הגה: אם רבים הם יכונונו לשמוע הברכה ויענו אמן, וגם המברך יכוון לאמן שאומרים ק.

עין משפט ד.

או"ח סימן רה סעיף א

א. על הירקות מברך פרי האדמה ואפי' בישראל ר.

ה"ה כל הפירות והקטניות שטובים הן חיים ש הן מבושלים מברך לאחר

וע"י שאדם מכוון במאכל ומשתה ובברכותיהם, מן השמים מסייעים אותו שלא יכשל בכל מיני איסורין, שם אות כ"ד.

פ. ברכות ל"ה. ומה שלא תיקנו לברך בורא פרי הארץ כמו המוציא לחם מן הארץ, כתב בברכי יוסף שכונונו בזה שתתברך האדמה וימשך לה שפע ע"י הברכה לתקן הקללה "ארורה האדמה". ועיין עוד בכה"ח אות א' פירוש וטעם ע"פ הסוד.

ז. ברכות ל"ח ע"א, ואם בירך מוציא לחם בלי הה"א יצא, ומברכים המוציא לחם מן הארץ ולא תבואה כיון שעתידה להוציא לחם, כמבואר בסוף כתובות ולזה אמרו מן הארץ ולא מן האדמה לרמוז על ארץ ישראל או י"ל דתיקנו כלישנא דקרא "להוציא לחם מן הארץ".

ח. כתב השל"ה דצריך לכוון בברכות השולחן יותר משאר ברכות כי המאכל והמשתה מביא האדם לידי גסות וגובה לב, כה"ח אות כ"ה.

ק. וגם העונים יכונונו להוציא המברך באמירת אמן שלהם, ד"מ בשם הירושלמי ובדיעבד אפי' לא ענו אמן רק כיוונו לצאת בברכתו יצאו, ולא יענו ברוך הוא וברוך שמו משום הפסק, שם אות כ"ז.

ל. וכתב מהר"ן דהנותן ריוח בין לחם למן הארץ מובטח הוא שאינו ניזוק באותה סעודה, שם אות כ"ח.

ר. ברכות ל"ה, ואם טעה ובירך עליהם בורא מיני דשאים יצא בדיעבד, וה"ה בירך על הקטניות בורא מיני זרעים, ועיין בכה"ח אות א'.

ומה שגם בבישולם מברך אדמה היינו בטובים חיים ומבושלים, אבל בחשובים יותר כשהם מבושלים אז בחיים מברך עליהם שהכל, ואם הם בהיפך כשהם חיים אדמה, ומבושלים שהכל, וכל זה באכלם לבדם אבל עם פת הפת פוטרם. וכל דבר שאין דרך בני אדם לאכלם חיים מברך עליהם שהכל כשאוכלם חיים שלא נוטעים אותם אלא לאוכלם מבושלים, כה"ח אות ג'.

ש. והיינו שרוב בני אדם אוכלים אותם ג"כ חיים, שם אות ה'.

בישולם כברכתם הראויה להם קודם שיבשולם.

דברים שטובים כשהם מבושלים יותר מחיים ^ה כמו דלעת וסלקא וכרוב ^א כשהם חיים מברך שהכל, ולאחר בישולם מברך פרי האדמה.

א. ב. שומים וברתי ^ב כשהם חיים פרי האדמה, וכשהם מבושלים שטובים פחות מברך עליהם שהכל.

הגה: ואפי' בישולם עם בשר ונשתבחו אין השבח מצד עצמן אלא מצד הבשר ^ג וע"כ כיון שהם נשתנו לגריעותא מברך עליהם שהכל.

עין משפט ו.

יו"ד סימן רצד סעיף ז

ז. יא. דין נטע רבעי נוהג אף בחוצה לארץ ^ד. וי"א דאינו נוהג אלא בארץ ישראל, אבל בחוצה לארץ הפירות הבאים אחרי שנות ערלה מותרים ^ה בלא פדיון.

הגה: וי"א דאינו נוהג בחוצה לארץ אלא בכרם בלבד ^ו, ולא בשאר אילנות.

ת. ה"ה כשטובים כבושים מברך עליהם האדמה כמו בלפת בסעיף ה'. ושיעור כבוש כאן נמדד מזמן שמשנתה טעמו ע"י הכבישה ולא תלוי במעת לעת, ויש דברים שרק לאחר ג' ימים משנתה טעמו ע"י כבישה, כה"ח אות ז'.

א. ויש מין כרוב שראוי לאכילה חי כמו המצוי בזמנינו ועליו מברכים בחי אדמה, ונוטעים אותם על דעת כן, כה"ח אות ח'.

ב. ויש חולקים וס"ל להיפך וכתב הב"ח כיון שיש מחלוקת בזה יברך עליהם בין חיים בין מבושלים שהכל ודבר זה משתנה לפי הזמן והמקום, ועיין בכה"ח אות ט'.

ג. ובס"ר סעיף י"ג לגבי אגוז בדבש מברך על האגוז והגם שהשתנה מכח הדבש שם האגוז עיקר והדבש בא רק לתקן האגוז אבל כאן הבשר עיקר, מ"א ס"ק ה'. והסכימו האחרונים לחילוק המ"א, ושאינן חילוק בין פרי העץ לאדמה ודלא כדברי הט"ז שחילק בזה בין פרי עץ לפרי אדמה, כה"ח אות י', ועיין שם עוד.

ד. הרב רבינו יונה בשם ר"י בברכות והביא ראייה מקידושין ל"ט ע"א דלא אמר כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל אלא לגבי צלף בלבד. ועיין בפ"ת ס"ק ו' מה שהעיר השער המלך על דברי מר"ן מסעיף י"ז.

ה. רמב"ם בפ"י מהלכות מאכלות אסורות הלכה ט"ז, וכתב הר"ן שכן מוכח מירושלמי בפ"ה דמעשר שני, וכן כתב הרשב"א.

ו. טור בשם הגאונים והרמב"ן והרא"ש, וכן דעת התוס'. וכתב הש"ך בס"ק י"ז שנראה דבין בכרם רבעי בין בנטע רבעי יש לפדות בחוצה לארץ בלא ברכה.

עין משפט ה ו.

או"ח סימן רי סעיף א

א. האוכל פחות מכזית בין בפת בין בשאר אוכלין, והשותה פחות מרביעית מברך בתחלה^ז אבל בסוף אינו מברך כלל.

ויש מסתפקים לומר שעל דבר שהוא כברייתו^ח כגון גרגיר של ענב או רימון מברכין לאחריו, וע"כ נכון להזהר שלא לאכול בריה שהיא פחות מכזית.

הגה: אם לקח הגרעין מהבריה לא מקרי בריה^ט.

ב. יש מסתפקים גם בברכה האחרונה של היין אם מברכין אותה על כזית וע"כ טוב ליזהר לשתות פחות מכזית^י או שישתה רביעית כדי שלא להכנס לספק.

ז. תוס' ברכות ל"ט, ורמב"ם הלכות ברכות פ"ג. והטעם דאפי' על פחות מכזית מברך בתחלה כיון שאסור להנות מעולם הזה בלא ברכה, טור.

ו. ואם אכל חצי זית מז' המינים וחצי זית מדבר שברכתו נפשות מברך נפשות, כה"ח אות ג'. ועיין ביביע אומר ח"י סימן י"ט דהעלה דאין לברך כלל.

ז. ואם אכל חצי זית ממין שמברכין אחריו על העץ וחצי זית שמברכין אחריו על המחיה או חצי זית פת אף שאין כאן ברכה אחרונה נפשות, מ"מ מברך ג"כ נפשות, שם. ואם אכל חצי זית מזונות וחצי זית פת מברך אחריהם על המחיה.

ח. ה"ה כל המשקין מצטרפין לרביעית, אבל אוכל ושתיה אין מצטרפין כמ"ש בסי' רי"ב. צריך להזהר שלא ישהה באכילתו הכזית יותר מכדי אכילת פרס היות ויש בזה מחלוקת, ואם שהה כדי אכילת פרס יהרהר הברכה בלבו אם אין לו לאכול עוד כזית בכדי אכילת פרס, כה"ח אות ז'.

ושיעור פרס לדעת מר"ן כדי אכילת ג' ביצים כמ"ש בסי' ר"ח ובכה"ח שם אות נ"ג. וזמנו כדי ד' רגעים לענין ברכה לחומרא ולענין יוה"כ בחולה יש לשער לחומרא ה' רגעים, כה"ח אות ח'.

ז. גם לענין שתיה אם שתה מעט וחזר ושתה אם יש מתחילת השתיה ראשונה עד סוף השתיה השניה כדי שתיית רביעית מצטרפין לשיעור רביעית, ואם לאו אין מצטרפין. שם אות ט'.

ח. ואם אכל פחות מכשיעור ויצא ממקומו וחזר דצריך לברך שוב ברכה ראשונה אפי' בפת ואכל בפעם השניה חצי שיעור בכדי אכילת פרס מהאכילה הראשונה מצטרפין, מ"א ס"ק א'.

ח. ודוקא שאוכל הבריה כמו שהיא אבל אם מרסקה ואח"כ אוכלה אין זה בריה, ואפי' אכלו עם הגרעין מרוסק, כה"ח אות ט"ז.

ט. ואם אכל מה שבתוך הגרעין הוי בריה דאכל מה שראוי לאכול ממנה, מ"א ס"ק ד'.

י. וכך כתב בשו"ע סי' ק"צ סעיף ג'.

דף לה:

עין משפט א.

יו"ד סימן רמו ע"ף כא

כא. אין דברי תורה מתקיימים במי שמרפה עצמו עליהם^ב, ולא בלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליה ומצער גופו תמיד ולא יתן שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו.

הגה: לא יחשוב אדם לעסוק בתורה ולקנות עושר וכבוד עם הלימוד, כי מי שמעלה מחשבה זו בלבו אינו זוכה^ל לכתרה של תורה.

הגה: יעשה תורתו קבע ומלאכתו עראי, וימעט בעסק ויעסוק בתורה, ויסיר תענוגי הזמן מלבו. ויעשה מלאכה כל יום כדי חייו אם אין לו מה לאכול, ושאר היום והלילה יעסוק בתורה, ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו שנאמר "יגיע כפיו כי תאכל" וכו'.

הגה: כל המשים על לבו לעסוק בתורה ולהתפרנס מן הצדקה, ולא לעשות מלאכה הרי זה מחלל ה'^מ ומבזה התורה, שאסור ליהנות מדברי תורה, וכל תורה שאין עמה מלאכה גוררת עון וסופו ללסטם את הבריות.

ב. מימרא דר"ל בשבת דף פ"ג ע"ב, ובברכות דף ס"ג ע"ב. ולא בלומדים מתוך עידון. מסנהדרין קי"א ע"א. ולא מתוך אכילה ושתייה. מאבות פ"ו פת במלח וכו'.

ל. מעירובין נ"ה ע"א רבא אמר וכו'. ויסיר תענוגי הזמן מלבו. מעירובין נ"ד ע"א ורש"י שם ד"ה שדורסת.

מ. כמ"ש באבות פ"ד ר' צדוק אומר אל תעשם וכו'. ובנדרים ס"ב ע"א כל המשתמש. ובספר ראשון לציון למוהר"ר רבינו חיים בן עטר זצ"ל כתב דכל זה במי שהוא מטיל פרנסתו על הציבור או על הזולת שיושב ולומד ובהכרח על הצבור לפרנסו, אבל אם הציבור או היחיד מבקשים ממנו ללמוד בעדם או לזכות לאו איסורא עבד דכן מצינו היתר בהדיא שמח זבולון בצאתך וכו', והרבה כיוצא בזה וכן דייק הרמב"ם בפ"ה המשנה בהדיא אלא שיש הרבה חילוקים בצד ההיתר בענין זה. א'. מה שמותר לגמרי בזה ששנים שותפין אחד יוצא להכין טרף ופרנסה והשני יושב ולומד ומתחלקים הן בריוח הן בשכר כשמעון ועזריה. ב'. הלומד ומתפרנס מן הצדקה כדרך העניים כי לא מצא דרך שיתפרנס יותר טוב שילמד ויתפרנס מן הצדקה, ועכ"פ לא שיטיל עצמו על הצבור לומר להם פרנסוני ויבא עליהם בכח תורתו, בזה אסר הרמב"ם בכל מציאות שיהיה. החלוקה השלישית, שאם יש לו ב' אפשרויות להתפרנס משלו וללמוד חלק מהיום או לשבת כל היום וללמוד וליטול מאלה שנדבה רוחם לקיים עץ חיים למחזיקים בה, וסיים בזמנינו עדיף ללמוד וליטול מהמבקשים ממנו ללמוד אבל לא יכריח לפרנסו, ע"ש.

וכל זה בבריא^א ויכול לעסוק במלאכתו או בדרך ארץ קצת ולהחיות עצמו, אבל זקן או חולה מותר ליהנות מתורתו ויספקו לו.

הגה: י"א אפי' בבריא מותר^ב לספק לו מן הצדקה, וע"כ נהגו בכל מקומות ישראל שהרב של העיר יש לו הכנסה מאנשי העיר כדי שלא יצטרך לעסוק במלאכה בפני הבריות ותתבזה התורה בפני ההמון^ג, ודוקא חכם הצריך לזה אבל אם הוא עשיר אסור.

הגה: יש מקילין עוד^ד שמותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקה מן הנותנים, כדי להחזיק ידי לומדי התורה שע"ז יכולים לעסוק בתורה בריוח.

הגה: מ"מ מדת חסידות היא למי שאפשר לו להתפרנס ממעשה ידיו ולעסוק בתורה ומתנת אלהים היא.

הגה: כל מה שהתירו לרב היינו שנוטל משכורת קבועה מן הציבור אבל אין לו לקבל מתנות מן הבריות^ה, ומה שאמרו שכל המביא דורון לחכם כאילו הקריב בכורים היינו בדורון קטן^ו, שכן דרך בני אדם להביא דורון קטן לאדם חשוב אפי' הוא עם הארץ, אבל לקחת דבר חשוב כגון

ג. מירושלמי בסוף פאה, כך ציין הגאון והוא לשון הרמב"ם בפ"ג מת"ת.

ס. ב"י בשם תשובת הרשב"ץ, ועיין בש"ך ס"ק כ' שהביא הכ"מ שהאריך לדחות דברי הרמב"ם והאריך בראיות למתירין, וסיים שם הכלל העולה דכל מי שאין לו ממה להתפרנס מותר ליטול שכרו ללמד בין מהתלמידים עצמם בין מן הציבור.
ע. כ"כ האברבנאל על אבות.

פ. כמ"ש בכתובות קי"א ע"ב ובברכות י' ע"ב ובדף ל"ד ע"ב ובדף ס"ג ע"ב, ובחולין קל"ד ע"ב, וברש"י סוטה דף מ' ע"א ד"ה אמר רבי אבהו, ובהוריות דף י' ע"א ד"ה נתן, כן ציין הגאון.

צ. כמ"ש בחולין מ"ד ע"ב, ובכסף משנה כתב דמותר לקבל דורון וכך פסק המהרש"ל שהרי לא כתיב בקרא ולוקח מתנות ימות. וגם הב"ח האריך בזה להתיר לראש ישיבה או אב"ד לקבל מתנות עד שיתעשר שהוא כמו נשיא וכהן גדול וסיים הש"ך בס"ק כ"א וכן נהגו. ועיין בדברי הט"ז בס"ק ז', שיש להרחיק מהכיעור לתבוע בפיו ליתן לו מתנות שבזה מבזים התורה ולומדיה דאפי' במתנות כהונה אסרו לשאול חלקו ק"ו בזה וצדיק באמונתו יחיה.

ק. ודוקא במביא מעצמו בלי סיבה ופניה רק לשם שמים אז מותר לקבל גם במתנה קטנה ומצוה איכא, והמונע עצמו מלקבל מונע ממנו חסד, ועיין במש"כ בברכי יוסף.

ממה שהתיר אסור, וע"ז אמרו "ודאישתמש בתגא חלף" ^ר.

הגה: י"א דמה שאמרו המשתמש בתגא חלף היינו משתמש בשמות ^ש.

הגה: מותר לת"ח לפרסם עצמו במקום שלא מכירים אותו אם צריך הוא לכך ^ת.

או"ח סימן קנו סעיף א

א. אחרי זמן לימודו ילך לעסקיו להביא פרנסתו ^א אך לא יעשה מלאכתו עיקר אלא טפל ועראי ותורתו קבע ^ב, ואז זה וזה מתקיים בידו.

א. ב. ישא ויתן באמונה ^ג ויזהר מלהזכיר שם שמים לבטלה שכל מקום שהזכרת שם השם מצויה לבטלה מיתה מצויה ^ד.

ויזהר מלהשבע אפי' על אמת ^ה, שאלף עיירות היו לינאי המלך וכולם נחרבו בשביל שהיו נשבעים שבועות ואף שהיו מקיימים אותם.

ר. שזה חוזר על מי שעושה תורתו קרדום לחפור בה ומשתמש בכתרה של תורה חלף מן העולם. ש"ך ס"ק כ"ב. ובמגילה כ"ח ע"ב פירשו דאישתמש בתגא חלף היינו במי שמשתמש בשונה הלכות. ש"ך ס"ק כ"ג.

ש. בסמ"ג עשין י"ב מאבות דר"נ כתב היינו משתמש בשם המפורש. ובברכי יוסף כתב דבמהר"ח בשער הקדושה חלק ב' שער ו' כתב היינו בשמות הקודש, ומי שעושה כן נעקר מן העולם וישתמד הוא או בניו, או ימות הוא או בניו או יעני הוא או בניו עכ"ל. ועוד כתב שם בחלק ו' סוף שער ו' דאסור להשתמש בקבלה מעשית כי בהכרח ידבק ברע וחושב לטהר נפשו ומטנפה, ומלבד שמטמא נפשו יענש בגהנם וגם בעה"ז קבלה בידיו כי יעני או יחלה בחלאים או ישתמד הוא או זרעו. ובספר חסידים כתב אם תראה אדם מתנבא על משיח דע כי היו עסוקים בכשפים או במעשה שם המפורש. ע"ש בברכי יוסף.

ת. מגדרים ס"ב ורשב"א בסי' פ"ד.

א. ממשנה ב' פ' ב' דאבות כל תורה שאין עמה מלאכה וכו'.

Ⓢ כשאדם הולך בדרך ונותנים לו שלום אם המקום נקי יענה שלום ואם לאו יענה ברכה וטובה, כה"ח אות ג' מברכי יוסף.

ב. ברכות ל"ה ע"ב. ואותם שאינם צריכים למלאכה חייבין לקיים מצות והגית בו יומם ולילה.

Ⓢ ות"ח שמקבלים פרס צריכים ליזהר הרבה שלא יוליכו שום זמן לאיבוד אלא הכל בד"ת בין ביום בין בלילה, כה"ח אות ז'.

ג. עיין במ"א ס"ק ב' כמה אזהרות, ובכה"ח אות י"ד.

ד. גם אמרו חז"ל שעניות מצויה.

ה. Ⓢ יזהר שלא יושיט ידו לזקנו וישבע ואפי' לקיים המצוה, כה"ח י"ז.

והיינו אם אפשר להנצל משבועה ע"י פיוס לא ישבע אבל אם אין לו מפלט מן הדין מותר להשבע אם יש צורך בדבר וכמ"ש בחו"מ סי' פ"ז.

א. ג. יזהר מלהשתתף עם הכותים¹ שמא אפילו אם יתחייב לו הגוי שבועה בשם ע"ז² ועובר משום "לא ישמע על פיך".

הגה: ויש מקילין בעשיית שותפות עם הכותים בזה"ז משום שאין הם נשבעים בע"ז, ואף שמזכירים ע"ז כוונתם לעושה שמים וארץ, ולא מצינו בזה שיש משום לפני עיור לא תתן מכשול שהרי אינם מוזהרים על השיתוף. הגה: ולשאת ולתת עמהם בלי שותפות מותר אך לא ביום חגיהם.

עין משפט ב. יו"ד סימן שלא פני פג

פג. פח. אחד מששת הדברים קובע הפירות למעשרות, והם החצר^ה, המקח, האש, המלח, התרומה, והשבת, וכולם אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו.

כיצד פירות שדעתו להוליכן לבית אע"פ שנגמרה מלאכתן אוכל מהם עראי עד שיכנסו לבית שלו, נכנסו לבית שלו נקבעו למעשרות ואסור לאכול מהם^ט עד שיעשר.

כשם שהבית קובע כך החצר קובעת למעשר, שאם נכנסו הפירות לחצר דרך השער נקבעו למעשר, אע"פ שלא נכנסו לבית.

ה"ה אם מכר הפירות או בישלם באור או כבשן במלח או הפריש מהם תרומה או נכנסה שבת עליהם בכל אלה לא יאכל עד שיעשר אע"פ שלא הגיע לבית או לחצר.

פג. פט. הכניסין לבית קודם שתגמר מלאכתן הרי זה אוכל מהם עראי. התחיל לגמור מלאכתן אחר שנכנסו לבית חייב לעשר הכל.

ו. וכן יזהר שלא להשתתף עם רשע ולא עם אדם שמזלו רע, אלא יבחר איש שברי מזלו ויהיה איש טוב אשר בתורת ה' חפצו וכל אשר יעשה יצליח, כה"ח אות י"ט.

ז. ואין הישמעאלים בכלל, שאין נשבעים אלא בשם ה', שם אות כ'.

ושמא יתחייב לו שבועה היינו העכו"ם לישראל וישביענו הישראל לגוי בשם אלהיו. גם בישראל עם חבירו אם יודע שהאמת אתו ורוצה חבירו לישבע לשקר, לא ישביענו, וכל המחמיר בד"ת יזכה לאורה וברכה.

ח. בית קובע מן התורה, והשאר מדרבנן. ש"ך ס"ק קי"ב.

ט. אפי' עראי עד שיעשר. ש"ך ס"ק קי"ג.

כיצד הכניס קישואין ודלועין לבית קודם שישפשף, משהתחיל לשפשף אפי' אחת נקבעו כולם למעשר וכן כל כיוצא.
התורם פירות שלא נגמרה מלאכתן מותר לאכול מהם עראי, חוץ מכלכלת תאנים שאם תרמה קודם שתגמר מלאכתן נקבעה למעשר.

יו"ד סימן ריז סעיף יט

עין משפט ג.

טו. הנודר מפת סתם אינו אסור אלא בפת חטים ושעורים, ובמקום שנוהגים לעשות פת מכל דבר ונדר מהפת או מהמזון אסור בחמשת מיני דגן, ואם אמר כל הזן עלי, אסור בכל חוץ ממים ומלח.^י

או"ח סימן תעא סעיף א

עין משפט ד.

א. אסור לאכול פת משעה עשירית ולמעלה כדי שיאכל מצה לתיאבון^כ, אבל מותר לו לאכול קצת פירות או ירקות^ל אך לא ימלא כריסו מהם.

הגה: ואם הוא איסטניס^מ שאפי' אוכל מעט מזיק באכילתו הכל אסור.

י. ומיירי שלא אסר אלא לזמן שיכול לעמוד בו, דאל"כ הוי כנודר מכל פירות העולם דאינו נדר כלל, כמו בסי' רל"ב סעי' ה'. ש"ך ס"ק כ"ט מהב"ח.
כ. ממשנה פסחים צ"ט, אפי' מצה עשירה אסור, ואפי' פחות מכזית. כה"ח אות ב' ממשב"ז.

וּמִשְׁעָה עֲשִׂירִית הֵינּוּ שְׁגֵם שְׁעָה עֲשִׂירִית בְּכֻלָּהּ הָאִיסוּר. מ"א ס"ק א'. ושעות אלו שעות זמניות כמ"ש הרמב"ם בפ"י המשנה. פר"ח. ואם התחיל בהיתר לפני שעה עשירית לא יפסיק אבל התחיל באיסור מפסיק. כה"ח אות ד'.
והר"ן כתב שיש להחמיר מזמן מנחה גדולה דהיינו משש ומחצה וכתבו הרמ"א בסי' תרל"ט סעיף ג' וכאן כיון שמצה עשירה אינה משביעה כ"כ לא כתב הרמ"א דעת הר"ן. כה"ח אות ה'.

ל. וה"ה בשר ודגים. מ"א ס"ק ב', וכן גבינה וביצים, או מיני תבשיל. והתוס' בעירובין דף נ"ה ע"ב כתבו דירק חי מגרר גריר אבל מבושל משביע וצ"ל שם דרך קביעות, ונהגו העולם לאכול ירק מבושל ותפוחי אדמה מבושלים, שער ציון. וכה"ח אות ט'.

מ. ויש איסטניס שאפי' אוכל מהבוקר מזיק לו, וא"כ כל אדם ישער בעצמו מאיזה שעה שאוכל אפי' פירות לא יוכל לאכול כלילה לתיאבון, מאז ימנע עצמו אפי' מפירות. כה"ח אות י'.

א. ב. יין מעט ^ג לא ישתה משום דמסעד סעיד ולא יאכל עי"ז המצה
לתיאבון, אבל אם רצה לשתות הרבה יין שותה ^ה משום כשזה הרבה יין
זה גורר תאות המאכל.

עין משפט ה.ו.ט. או"ח סימן רב סעיף ד

ה. ה. שמן זית אם שותה אותו כמות שהוא אינו מברך עליו כלל משום
שזה מזיק לו, ואם אכלו עם פת אינו מברך עליו ^ז דפת עיקר ופוטרת
הטפל.

ואם שותה שמן זית מעורב עם מי סלקא שאז אינו מזיק אלא מועיל,
אם חושש בגרונו הוי השמן עיקר ^ח ומברך עליו עץ ^ז, ואם אינו מתכוון
לרפואה אלא לאכילה הרי המשקה האחר עיקר ואינו מברך עליו אלא
שהכל ^ק.

- ג. והטור מתיר לשתות גם יין מעט, ומעט היינו עד כוס או קצת פחות, מ"ב אות ו',
ויין הרבה היינו שתי כוסות של רביעית או רובן. מ"ב אות ז'.
- ד. מ"מ לא ישתה כ"כ הרבה עד שיהיה שבע כי הוא מקלקל תאות המאכל. כה"ח אות
ט"ו.
- ה. והמ"א בס"ק ח' כתב דאם מתכוון לרפואה ואוכל רק מעט פת שלא יזיקנו בגרונו
מברך על השמן עץ, ויש חולקים דגם באופן זה מברך על הפת. וע"כ אם אוכל כזית
פת יברך על הפת ויפטור השמן, ואם אוכל פחות מכזית יברך על השמן ויפטור הפת.
- ו. ואפי' השמן הוא מועט, ב"ח ומ"א ס"ק ט', וכן הסכימו האחרונים, כה"ח אות מ"ג.
כוס שחציו יין וחציו שמן ושניהם שווים לרפואה יברך גפן שהוא עיקר, אבל אם מדת
השמן מרובה או השמן עיקר בשבילו לרפואה יברך עץ, כה"ח אות מ"ה.
- ז. וברכה אחרונה נפשות ולא תיקנו מעין ג' אלא על היין משום חשיבותו ולא על השמן,
וי"א דמברך עליו מעין שלש אם שותה רביעית שמן, ועיין בכה"ח אות מ"ו.
- ח. ואם השמן הוא הרוב י"א דאין לברך עליו כלום דהשמן מזיקו ואינו נהנה בשתייה זו
וע"כ יש לפטור אותו בדבר אחר, ואם א"א יהרהר הברכה בלבו, כה"ח אות מ"ז.